

Universal Declaration of Human Rights - Mende

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the UDHR in Unicode project, <http://www.unicode.org/udhr>.

Dunya Lahi Nuvuu Lonyisia Va

Magona Yepi

A jifa kiliyei na ke numu vuu kpelee ti maa hewulei lo towa kpaupau le laha va, tonya kee ndileli dunyihu.

A jifa ngawuleehu kee baagbuala nuvugaa ti lonyisia ma ti wanga a pie hindangaa na hii i wotea a nemahugili waa nuvu ma, dunya ninahu mia mahoingoo muvu i gu i yepi kia ngi longola, kee ngi lanayei kee ngi lima hinda.

A jifa maa ii houni nu mu vuu i wote a ko gomo mahaya nyamu nyamu kee nduwoo ya yeya, ke mahoingoo sawei i nuvu lonyi mavale,

A jifa mahoingoo ndiamoyei na ndolesialuhu i leguloma,

A jifa nungei nasia ti ndolei kpele ti woyilei na hu ti lanaya genga kol yayilingooi,

Kee nuvu lonya, ngi nuvu ya, ngi yeyei kee hindui taa nyahii ti lonyi maahewu lei, kee gboma ti ti lia yilinga ko yange yange kee ndevu yekpe la i le guloma.

A jifa ndolei nasia ti dunyi hu ti lahei wumbua a ngoyila koo ti to ke baago ma a yelo na nuvu va kee ngi lonya ya va,

A jifa kiliyei yaa numu kpelehu hinda yayilingoo ji a lelo guloma,

Fale naa

Komewai na ta toli a

Genela Asembili

Ndenga Ye

Dunya Lahei ji nuvu lonyinsia va i wote a naiki numui kpelee kee ndolei kpelee va nahii ke numu gbi oo ngoyila hugbate gbi na hinda yayilingoo ji ngi enmahu kpoto i lapi kpugu kpugu a numu gaalahu wie i to ke bagooma iye tonei jisia ma kee hugbembai jisia nungei nasia weti yei ndoo kpele hugbatai ji hu, kee nasia ti ndolongaa hu nahi tii yee ndolo kpele hugbatei jisia bu.

1. Ngayilii Ye Ngilei

Numuvuisia Kpelee ta ti le te ye nduwoo ya hu, tao ti nuvu yei kee ti lonyi maa hewungoo. Kiiya kee hindaluhu goola a yelo ti hun. Fale mahungoo ti ti nyonyohu hoi kia ndeegaa.

2. Ngayilii Ye Fele Yei

Hugbatei ji numu kpelee lo va, nu genyei, ngi luwu yegii, nyaha oo hindgo, nu layia, Ngewoo na a feli, ngi gili yei, ngi le gi kee ngi gbate ii ma.

Tao maa ii houni nduahu ge i waa nungaa luahu jifa tii gbuani ndolo yilahu, oo jifa tia heini ti yekpe va oo tii yekpe va.

3. Ngayilii Ye Sawa Yei

Nuvuu gbi ngi lɔnya mia kɔɔ ndevu i ye ngi hu, kɔɔ aa ye nuu bu, tao kɔɔ mahungbee i ye ngi ma.

4. Ngayilii Ye Naani Yei

Maa ii houni ti numu gbi hou nduwɔya hu, ɔɔ ti ngi waa mɔnemɔne hinda hu, maa ii houni nuu maajia va nduwɔya hu, tao gbɔma mahoungɔ nduwɔyei ye keyi kgbi lekee i gbɔyɔ.

5. Ngayilii Ye Lɔɔlu Yei

Maa ii houni kɔɔ ti kpaagba hinda la nuu gbi ma, tao kɔɔ ti hinda wee a numu na a ke ke nuvuu yaa a ngie.

6. Ngayilii Ye Weita Yei

Nuvuu gbi lee ngi lɔnya mia kɔɔ sawei i baagɔɔ ngi nuvuu ya ma mia leke gbi.

7. Ngayilii Ye Wɔfila Yei

Nuvuu kpelee ti maahewungɔe sawei gulo, tao mahoungɔ sawei i ti mahu wee nahi gbi ee ti hu wɔyɔ. Mahoungɔ sawei i tɔ ke hugbatei ji ee numugbi gbukpuu.

8. Ngayilii Ye Wayakpei

Nuu gbi ngi lɔnya mia kɔɔ sawa kpaambu ngaa yekpe ti ngi lɔnyei mavale a watii na ngi lɔnyi nasia ndɔɔ jawei keni numu a nyani ngi ma.

9. Ngayilii Ye Taalui

Maa ii houni ti numu magba, ti ngi wu kpegbema ɔɔ ti ngi gbɛ ngi yee a baama hu we.

10. Ngayilii Ye Puui

Nuu gbi ngi lɔnya mia nahii ti la nyɔngaa ngi ma te i ngi maahinda gulanga kɔlehu ɔɔ i sawa kpoukpou nyaninga, kɔɔ ti ye njie na le fofohu, tao kɔɔ sawakpambu jein jein gɔngaa ti loo ngi va.

11. Ngayilii Ye Puu Mahuyelei

1. Nu gbi ngi lɔnya mia nahi ti la nyɔngaa ngi ma hinda ngamu va, taa kiti lewe haani ti ye njie na le fofohu, tao ti jia a sawe panda pandaa.

2. Maa ii houni ti baa nuu gbi ma a sawahu wee – ndɔɔ yila jawa yo ɔɔ ndunya kpelee jawa. Tao gbɔma maa i houni sawei i kpagbaa la nuu ma na kaahu lewengɔ sawei na ma i nyanini.

12. Ngayilii Ye Puu Mahufilei

Maa ii houni nuu i ye na nahi ta loko wili ngi bundu hinda hu, ngi ye pee bu hinda, kɔlei kee ngowili na a pili ngitiwoma kia lee ti longɔla, kee kakpama a baagbuama hu we. Maa houngɔ sawei i nuu gbi maawee yee kakpamei ji bondayeya.

13. Ngayilii Ye Puumahu Sawei

1. Mahoungɔ numu gbi i ye hugbembo hu kɔɔ i li mia leke gbi ngi longɔ i li na, tao kɔɔ i hei ndɔɔ gbi leke hu ngi longɔ i heihu.

2. Nu gbi ngi lɔnya mia kɔɔ i gbua ndɔɔ yila hu i li peka hu, i wee a ngi yee ɔɔ mbaa tinda, tao kɔɔ i yama ngi ndei na hu mia i gbuana.

14. Ngayilii Ye Puumahu Naanii

1. Nu u gbi lɔnya mia kɔɔ i ngi yaama lɔwu kakpama yeye ndɔɔ yeka hu, tao kɔɔ i nganei gbuana.
2. Ye sawei ji ɛɛ lɛkpɛ gbi naleke ye numui ji i ndɔɔ jawa nyanini, tao i hinda gbulanina na ndɔɔ woyila hugbatei i loila.

15. Ngayilii Ye Puumahu Lɔɔli

1. Nu u gbi lɔnya mia kɔɔ i wote a ndɔɔlii.
2. Maa i houni kɔɔ ti nu u gbi baa a ngi lɔlii ya, ɔɔ kɔɔ ti ngi baa a ndɔɔlii ya ndɔɔ yekahu.

16. Ngayilii Ye Puumahu Weitei

1. Hindui taa nyahii na ti lakpangɔ ta sɔɔwɛɔ ti ndengaa le, ti genye ii yeni bɛɛ yila, tii yeni bɛɛ a ndɔɔ yila hunblaa, ɔɔ Ngewɔ veli gbambi yila ma. Ti lɔnye maahewungɔ sɔɔva, sɔɔhu, ɔɔ ji ta lo ti gɔɔ.
2. Kɔɔ hindui taa nyaha ti sɔɔwɛɛ, a nɛɛ peiŋ ti veinja wɛ.
3. Bondei mia ndɔlei yei kpɔkui le, fale maahoungɔ heimii kɛ ndɔɔ gbi ti bondei mahu gbɛɛ kpɔtu kpɔtu.

17. Ngayilii Ye Puumahu Wɔilei

1. Nu u gbi lɔnya mia kɔɔ i ngi wuma haakangaa majɔɔ, tao gbɔma kɔɔ taa nungaa ti makpɔma haaka majɔɔ.
2. Tɛ nu u gbi haaka gbua ngi yeya kia leke ti longɔla.

18. Ngayilii Ye Puumahu Waykpei

Nu u gbi lɔya mia kɔɔ i kiiya wee, kɔɔ i giila gbɔɔ tɔnyei le ɔɔ gbɔɔ i lɔnyani, Ngewɔɛ ye gbɔɔ ngi longɔ i feli, ye tonyei ji a ngi jein jein lɔ kɔɔ i ngi giliyei ɔɔ ngi yewɔveilei wote, I wote bɛɛ atayakpe ɔɔ taa nungaa, fofohu ɔɔ sɔkuma, kɔɔ i nungaa gaa a ngi ngliyei kɛɛ ngi yewɔ hindei.

19. Ngayilii Ye Puumahu Taalui

Nu u gbi lɔnya mia kɔɔ i kiliya wee tao kɔɔ i yee kiiyeina le fofohu, yee tɔnyei ji a peɛɔ yee kiiyei ji nu u gbi ɛɛ gbekpa kulɔ, tao kɔɔ i nemahulee kɛɛ ngowii majɔɔ tao kɔɔ ta bɛɛ i fe nungaa wɛ a pele gbi hu we, nahi bandowoma gbi ɛɛ waa nduahu.

20. Ngayilii Ye Nugbɔyɔngoi

1. Nu u gbi lɔnya mia kɔɔ taa nungaa ti gome, tao kɔɔ taa teini ti lee, i na lee hinda huwu va ii le.
2. Tɛɛ nguaa numu gbi la a kpɔli hale kɔɔ i wote a kome ma mɔ.

21. Ngayilii Ye Nugbɔyɔngɔ-Mahuyelei

1. Nu u gbi lɔnya mia kɔɔ ngi loko i ye ngi guameti hindeihu, kɛ bɛɛ ta vulii i yehu ɔɔ nungaa tia vulii ta lokoloo ti ma.
2. Nu u gbi lɔnya mia kɔɔ ngi lɔɔhu guameti hugbate wie ngoisia ti hiti ngi ma kia lee ta hiti nungaa ye pekeisia ma.
3. Nungaa mia maahoungɔ ti ti guameti hei, ti gbayeri mia a pie a yenge, hulembinga ta yamalɔ ti kɔlei gula, tao ye kɔlei ji a kgula bunduhulɔ, nahii nungbi ɛɛ gbekpa numu gulɔ.

22. Ngayilii Ye Nugbɔyɔngɔ-Mahufelei

Numu gbi lee ndɔɔlɔlii a ngie, ngi ɔlei kpɔma hugbate wie ngi va, tao kɔɔ ngi ɔlei taa ngitiwoma hugbate ti pee ye kpɔma hugbatei na i foo ngi ma, tao a majɔɔɔ kialeke ngi ɔlei gbatei kee ye saweisia ti na, gbɔma kia lekee ye numui bee ngi hami gii na, kɔɔ wei i legulo.

23. Ngayilii Ye Nugbɔyɔngɔ-Mahusawei

1. Numu gbi ɔnya mia kɔɔ i yenge, tao kɔɔ i ngengei na wie ngi longɔla, kɔɔ i mbelehei majɔɔ ngengemei, tao kɔɔ ti to kengengei ee ngi lo.

2. Numu gbi ɔnya mia, nahii nduahu gbiima, kɔɔ ti ngi pawa kia a yenge la.

3. Ngenge mɔgbi ɔnya mia kɔɔ ti ngi pawa nahii ta kee ngi mablaa ta ti magbee gbualɔ hu kia nuvu, tao gbɔma kɔɔ kpɔma yeka i yena ngi va.

4. Ngenge mɔgbi ɔnya mia kɔɔ i wili hugbatehu na ngenga blaa ma vale.

24. Ngayilii Ye Nugbɔyɔngɔ-Mahunaani

Ngenge mɔgbi ɔnya mia kɔɔ i levu tao kɔɔ i kpele yeka gbua, tao gbɔma kɔɔ aa ngenge huguangɔ waa wie, mahoungɔ gbɔma i yaa a ndevu wati majɔɔ, nahi i yaa ye ndevui na wie ma ta yaalɔ a ngi pawa.

25. Ngayilii Ye Nugbɔyɔngɔ-Mahulɔɔlui

1. Numu gbi ɔnya mia kɔɔ ta kee ngi mablaa ti ye kaahugbua hu, ti mehee yekpe me, ti kula yekpe yili, ti la ndama yekpe, ti hale yekpe majɔɔ, tao gbɔma guameti i ye na ti va, hugbate yekpe i yena ngi va a watii na ee ye ngege hu, a watii na ngi heigengɔ, watii na ngi wovang, kee watii na hinda a wa ngi mahu nahii ee gumbu.

2. Mahoungɔ gbɔma hugbate i ye na kuimeisia kee ndengaa va. Mahoungɔ ndengaa kpelee, naa ti ke taa ti njeni ti sɔɔhu ɔɔ tii sɔɔhu, ye hugbatei ji i ti maa wee.

26. Ngayilii Ye Nugbɔyɔngɔ-Mahuweitei

1. Numu gbi ɔnya mia kɔɔ i kɔɔ gaa. Maa ii houni navoo hinda i ye kɔɔgaala ma, ke bee i wote a ye tɔtɔmei. Mahoungɔ kɔɔ gaalei i wote a sawa kpawu kpawu na ndo gbi e gbuama ye tɔtoomi. Nyandengɔ kɔɔ ngenge kɔɔngaa i yna kpoto, kee kɔɔ yalngɔ gaalei naa va ti nemabu lewengɔ.

2. Kɔɔ gaalei i wote a hinda na a nuu le gulɔma, ngi ɔnyisia kee ngi hugbemboi. I loko hei hinda yawubu gɔɔla, hinda bu houla kee ndiamɔya dunyei kpelee luahu, kenyeisia kee Ngewɔ veli gbambisia luahu, tao kpaya waalɔ ndɔɔ kpele woyila yenge lukuisia hu kɔɔ ndileli i li gulɔma.

3. Bondeisia ti wote a haala bla ta ke na kaa ye gbɔɔ ti leingaa ta pee.

27. Ngayilii Ye Nugbɔyɔngɔ Mahuwɔfilei

1. Numu gbi ɔnya mia kɔɔ ngi loko i ye mia a yena ye kɔndi hinda hu, i ngaa nee ye ye mbembei hu kee sayensi ye tekulɔmii taa ye nafei.

2. Numu gbi ɔnya mia kɔɔ mahugbee kpɔtu kpɔtu i ye ngi gbate hani ma, i ye a ngole ɔɔ hani lalangɔ ɔɔ sayensi haaka.

28. Ngayilii Ye Nugbɔyɔngɔ Mahuwayakpei

Numu gbi ɔnya mia kɔɔ ngi yee jawa kee ngitiwoma gee i yena, na a to ke dunya lahei jisias ta hitilɔnga.

29. Ngayilii Ye Nugbɔyɔngɔ Mahutaawui

1. Numu gbi lee, mia i heina, tao a lena guloma, mahouingo i na hinda hou a loko veinja.
2. Ji numu a ye ngi lonyei kee ngi hugbemboi ya yenge ma, na lee a wote a kpeenguu a wee a saweilo naa a nuu wekeisia ti lonyei kee ti hugbemboi ma vale, kee numu kpee ti maahinda va ngoyila lohu.
3. Numu e ye tonyei jisia kee hugbemboi jisia yayenge nahi kpuango pilei na ma, tao gboma ee pinde kaa na wooma na ndolo kpee gomei ti ndani.

30. Ngayilii Ye Numugboyoongo Mahupuui

Gbewogbe gbi na kolei ii hu na nu mu a nde ye kenga ti puilo na koo i ndolo oo ngoyila hugbate leenga ti lonyei kee ti hugbemboi mahugbua.
